

Professor Aagje Swinnen: “Samenlezen laat mensen die leven met dementie tot expressie komen”

**Professor Aagje Swinnen: “Samenlezen laat
mensen die leven met dementie tot
expressie komen”**

Onder leiding van professor Aagje Swinnen van de Universiteit Maastricht vindt momenteel een onderzoek plaats naar de ervaringen van deelnemers aan onze samenleesgroepen in coronatijd. Wat brengen literaire teksten hen zoal in deze bijzondere periode? Swinnen deed eerder onderzoek naar het gebruik van poëzie en verhalen in de

dementiezorg en is daardoor geïnteresseerd geraakt in de samenleesgroepen van de Culturele Apotheek. Onlangs trad ze toe tot onze geheel eigen ‘Medische Tuchtraad’, een comité van aanbeveling dat onze activiteiten een warm hart toedraagt en waar nodig de vinger aan de pols houdt. Een kennismaking.

Aagje Swinnen heeft een profileringsleerstoel in Aging Studies aan de Universiteit Maastricht, waar zij ook het departement Literature and Art leidt. Ze studeerde ooit Nederlandse en Zweedse Taal- en Letterkunde in Gent, maar is nu al jaren actief op het gebied van Aging Studies. “Dat is de studie van

leeftijd in sociaal-cultureel perspectief”, licht Swinnen toe. “Culturele gerontologie, noem ik het ook wel eens. Ik verdiep me in de culturele betekenissen van ouder worden en bestudeer representaties van ouder worden in literatuur, film en fotografie.” Een paar jaar geleden startte ze voor onderzoekdoeleinden bijvoorbeeld een leesgroep waarin oudere mensen romans lazen over ouder worden. “We leven in een tijd met heel veel ageistische beelden zoals dat heet: allerlei stereotiepe, negatieve en pessimistische verhalen over ouder worden. Ik was benieuwd hoe mensen die ouder worden daar zelf over denken. In plaats van dat te onderzoeken met een vragenlijst of door middel van interviews, leek het me veel interessanter en inzichtgevender om ze boeken te laten lezen waarin het thema ouder worden een grote rol speelt. Ik liet ze daar samen over praten en keek welke reflecties ze gaven en welke eigen ervaringen met en opvattingen over ouder worden daarbij aan bod kwamen.” Een artikel over het lezen van *Het geheime dagboek van Hendrik Groen* verscheen in 2019 in het *Journal of Aging Studies*. Artikelen over andere boeken die de groep las, zoals *Mevrouw Verona daalt de heuvel af* van Dimitri Verhulst en *Gestameld liedboek* van Erwin Mortier, staan nog op stapel.

Alzheimer Poetry Project

Interessant is ook het onderzoek dat Aagje Swinnen deed naar literatuurinterventies in de dementiezorg. “Met een Fulbright-beurs ben ik naar de Verenigde Staten gegaan, waar in het New York Memory Center allerlei artistieke interventies plaatsvinden voor en met mensen met dementie. Ik heb me daar bekwaamd in de methode van het Alzheimer’s Poetry Project die Gary Glazner heeft ontwikkeld. Die draait om het samen declameren van poëzie en het samen gedichten maken door het stellen van allerlei open vragen. Door te werken met ritmes en meeklappen kan iedereen meedoen, hoe ver gevorderd in de dementie ook. Het was heel mooi om te zien voor hoeveel energie, expressie en verbinding deze methode zorgt.” Terug in Nederland gaf Swinnen workshops in twee verzorgingshuizen in

Maastricht om de methodiek ook hier te introduceren.

Het samenlezen dat de Culturele Apotheek doet, onder meer met mensen met dementie, kan in Swinnens ogen net als de Amerikaanse poëziemethode bijdragen aan “de affirmatie van de persoon”. “Activiteiten voor mensen die leven met dementie zijn vaak op reminiscentie gericht, om herinneringen te stimuleren, een soort ‘prestatie’ dus. Ik denk dat het belangrijk is om in het moment zelf te zijn en mensen op verschillende manieren tot expressie te laten komen. In New York zag ik hoeveel open vragen als ‘Wat zou jij zeggen tegen iemand van wie je houdt’ opleverden. Daar komt dan zoveel humor en persoonlijkheid naar boven en ontstaat er verbinding in de groep. Het samenlezen met zijn dialogische aanpak heeft diezelfde potentie.”

De kracht van verbeelding

Ook de andere activiteiten die de Culturele Apotheek ontplooit, volgt Swinnen al een tijdje met belangstelling. “Alles wat mensen aanspoort tot lezen, is wat mij betreft van levensbelang. Of lezen je tot een beter mens maakt, weet ik niet, daarover heb ik dubbele gevoelens. Stalin was immers heel belezen, maar toch een vreselijk mens. Maar ik ben er wel van overtuigd dat lezen heel belangrijk is om je in de wereld te kunnen bewegen als mens. Het biedt je de kracht van verbeelding. Dat zie je nu in tijden van corona: we moeten ons nu zien te redden met onze verbeelding. Lezen kan onze geest inspireren en ons overal brengen.”